

Vodiči za zbrinjavanje bola u vulnerabilnih populacija

Lista činjenica No. 1

Internacionalna Asocijacija za Proučavanje Bola

Klinički vodiči su sistematski razvijeni prikazi koji omogućavaju kliničarima i pacijentima da naprave najbolje odluke u vezi njihovog zbrinjavanja. Idealno, vodiči su zasnovani na dokazima, ali ponekad mogu takođe biti zasnovani na konsenzus izveštajima autoriteta (Livesey & Noon 2007). Vodiči u glavnim crtama prikazuju najbolju praksu za zbrinjavanje posebnih problema. Jak dokaz pomaže da se postigne ekspertna saglasnost, ali čak i kad postoji dokaz, može biti teško da se promeni dugotrajno verovanje i praksa. U pogledu vulnerabilnih populacija, postoje četiri grupe koje se naglašene u ovoj Globalnoj Godinu Protiv Bola: krhke starije osobe, deca i odojčad, osobe sa intelektualnim nesposobnostima i oni koji su preživeli torturu. Iako mogu pripadati i drugi, glavni fokus ovog kratkog izveštaja su prethodno pomenute grupe. Imajući u vidu širok opseg doživljaja bola i individualne razlike između i unutar populacija od interesa, ne može postojati jedinstven vodič koji bi idealno odgovarao za sve. U vezi sa ovim, značajno je pomenuti da neke vulnerabilne osobe imaju ograničenu verbalnu komunikaciju (napr. pacijenti sa jako izraženom demencijom i odojčad). S obzirom na subjektivitet bola, poseban vodič je potreban za populacije sa ograničenom sposobnošću da komuniciraju.

Bar deset vodiča na primer fokusirani su na starije odrasle i pitanja koja pokrivaju procenu bola i lečenje, akutni i hronični bol, ili bol povezan sa osteoartritisom (napr. Herr i sar. 2011, Schofield i sar. 2018, Hadjistavropoulos i sar. 2007, American College of Rheumatology 2012, American Geriatric Society 2015, American Medical Directors Association 2015, Australian & New Zealand College of Anaesthetists 2013, University of Iowa 2015, 2016; a rezime dostupnih vodiča za procenu bola u starijih odraslih sa demencijom može se naći kod Hadjistavropoulos, 2017). Kada se razmatraju individue sa intelektualnim nesposobnostima, u pogledu vodiča, vrlo je mali broj u objavljenoj literaturi. Istraživači ponekad razmatraju upotrebu alatki za procenu bola namenjenih za decu (Doody & Bailey 2017) i režime lečenja skrojjenih prema etiologiji bola i karakteristikama pacijenta (Doody & Bailey 2017). Ipak, postoje naponi da se razviju alatke za procenu bola koje su primenjive kod odraslih sa intelektualnim nesposobnostima (napr. Skala za hronični bol za neverbalne odrasle sa intelektualnim nesposobnostima [CPS-NAID]; Burkitt i sar., 2009). Opšti pristup proceni bola kod odraslih sa intelektualnom onesposobljenošću prikazali su Hadjistavropoulos i sar. (2011).

Pedijatrijska literatura je mnogo više sveobuhvatna sa nekoliko dostupnih vodiča. Ovi vodiči fokusirani su na akutni, hronični ili kancerski bol i potiču iz različitih zemalja i iz Svetske Zdravstvene Organizacije (napr. Royal College of Emergency Medicine, 2017, National Institute of Health & Care Excellence 2018, World Health Organization 2012, British Pain Society 2009). Razmatranje o proceni bola kod odojčadi može se naći kod Ruskin i sar., 2011). U vezi preživelih od torture, postoji nekoliko vodiča, ali često

rezervisana.

© Autorsko pravo 2019 Internacionalne Asocijacije za Proučavanje Bola. Sva prava

IASP okuplja zajedno kliničare, zdravstvene radnike i kreatore politike da stimulišu i podrže proučavanje bola i prevođenje znanja u poboljšano otklanjanje bola širom sveta.

fokusiranih na zbrinjavanje psiholoških poremećaja (Amris & Williams 2015) više nego bola. Ipak brojne publikacije preporučuju lečenje bola u ove populacije (Williams & Volkman 2010, Prip & Persson 2012).

Implementacija vodiča i povezanost sa najboljom praksom često su izazov zbog organizacionih i personalnih prepreka (napr. rezistentnost na promene, insuficijentna organizaciona podrška, ograničenje sredstava) (Gagnon i sar, 2013). Familijarnost i kontinuirana edukacija u vezi vodiča može biti nedovoljna i često su potrebne promene politike, implementacioni planovi, lokalni klinički šampioni da nadziru implementaciju, osoblje koje će se zauzimati za to, fleksibilnost u implementaciji dozvoljavajući specifične adaptacije kao i praćenje uspeha implementacije upotrebom indikatora kvaliteta (napr., Hadjistavropoulos i sar., 2016).

LITERATURA

- [1] Amris K1, Williams AC. (2015) Managing chronic pain in survivors of torture. *Pain Manag.* 2015;5(1):5-12. doi: 10.2217/pmt.14.50.
- [2] Burkitt, Breau et al., (2009). Pilot study of the feasibility of the Non-Communicating Children's Pain Checklist – Revised for pain assessment in adults with intellectual disabilities. *Journal of Pain Management*, 2(1)
- [3] Doody O, Bailey ME (2017) Interventions in pain management for persons with an intellectual disability. *Journal of Intellectual Disabilities*
- [4] Gagnon, M. M., Hadjistavropoulos, T., & Williams, J. (2013). Development and mixed methods evaluation of a pain assessment video training program for long-term care staff. *Pain Research & Management*, 18(6), 307-312.
- [5] Hadjistavropoulos, T., Breau, L. & Craig, K.D. (2011). Pain assessment in adults and children with limited ability to communicate. In D.C. Turk & R. Melzack (Eds.) *Handbook of pain assessment* (3rd Edition) (pp. 260-280). New York: Guilford Press
- [6] Hadjistavropoulos, T., Williams, J., Kaasalainen, S., Hunter, P.V., Savoie, M. & Wickson-Griffiths, A. (2016). Increasing the frequency and timeliness of pain assessment and management in long-term care: Knowledge transfer and sustained implementation. *Pain Research and Management*, vol. 2016, Article ID 6493463, 13 pages. doi:10.1155/2016/6493463
- [7] Hadjistavropoulos, T. (2017). Guidelines and practical approaches for the effective pain assessment of the patient with dementia. In S. Gibson and S. Lautenbacher (Editors), *Pain in dementia*, pp. 177-191. Philadelphia: Wolters Kluwer.
- [8] Livesey & Noon (2007) Implementing guidelines: what works. *ADC Education & Practice* 92.5
- [9] National Institute for Health & Care Excellence. NICE guidelines pain management in children with medical illnesses <https://www.evidence.nhs.uk/search?q=NICE+guidelines+pain+management...children>
- [10] Ruskin, D., Amaria, K.A., Warnock, F.F., & McGrath, P.A. (2011). Assessment of pain in infants, children and adolescents. In D.C. Turk & R. Melzack (Eds.) *Handbook of pain assessment* (3rd Edition) (pp. 213-241). New York: Guilford Press.
- [11] The Royal College of Emergency Medicine. Best Practice Guideline. Management of pain in children (REV July 2017). 1. Revised. July 2017.
- [12] Williams A & Volkman (2010) Understanding Pain from torture. *Pain Management*. 3. 359-366
- [13] Prip K, Persson AL, Sjolund BH (2012) Sensory functions in the foot soles in victims of generalised torture, in victims beaten under the feet (falanga) and in healthy controls – a blinded study using quantitative sensory testing. *BMC Int. Health Hum. Rights*. 12.39.
- [14] World Health Organisation (2012) Guidelines on the treatment of persistent pain in children with medical illnesses.

rezervisana.

© Autorsko pravo 2019 Internacionalne Asocijacije za Proučavanje Bola. Sva prava

IASP okuplja zajedno kliničare, zdravstvene radnike i kreatore politike da stimulišu i podrže proučavanje bola i prevođenje znanja u poboljšano otklanjanje bola širom sveta.

AUTORI

Patricia Schofield, PhD, Co-Chair Global Year Task Force
Faculty of Health, Education, Medicine and Social Care
Anglia Ruskin University
Chelmsford, United Kingdom

Thomas Hadjistavropoulos, PhD
Research Chair in Aging and Health
Department of Psychology
University of Regina
Regina, Canada

PREVOD

Miroslava Pjevic

O Internationalnoj Asocijaciji za Proučavanje Bola (IASP)®

IASP je vodeći profesionalni forum za nauku, praksu i edukaciju na polju bola. [Učlanjenje je otvoreno za sve profesionalce](#) uključene u istraživanje, dijagnozu ili tretman bola. IASP ima više od 7.000 članova iz 133 zemlje, 90 nacionalnih ogranaka i 20 specijalnih interesnih grupa.

Kao deo Globalne Godine Protiv Bola u Najvulnerabilnijih, IASP nudi seriju Činjeničkih Lista koje pokrivaju specifične teme povezane sa bolom u vulnerabilnih populacija. Ovi dokumenti prevedeni na brojne jezike su dostupni i mogu se slobodno preuzeti. Posetite www.iasp-pain.org/globalyear za više informacija.

rezervisana.

© Autorsko pravo 2019 Internacionalne Asocijacije za Proučavanje Bola. Sva prava

IASP okuplja zajedno kliničare, zdravstvene radnike i kreatore politike da stimulišu i podrže proučavanje bola i prevođenje znanja u poboljšano otklanjanje bola širom sveta.